

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Siikilä-Laitila, Minna

Title: Antifanius

Year: 2021

Version: Published version

Copyright: © Tekijät ja Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 2022

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Siikilä-Laitila, M. (2021). Antifanius. In J. Korpua, I. Hirsjärvi, U. Kovala, & T. Välisalo (Eds.), *Fantasia : Lajit, ilmiö ja yhteiskunta* (pp. 335-354). Jyväskylän yliopisto. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja, 130. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8699-5>

Minna Siikilä-Laitila

ANTIFANIUS

I return them to the sender
And the note attached will read
How I love to hate you
I love to hate you
I love to hate you
I love to hate you

(*Erasure* 1991.)

Faneista ja fanitutkimuksesta puhuttaessa tulee muistaa, että faneilla on myös oma vastaparinsa, niin sanotut antifanit (*anti-fan*). Antifaneja voidaan kuvailla henkilöiksi, joiden identiteetti pohjautuu tietyn taiteilijan, lajityypin, aatesuuntauksen, teoksen tai musiikkikappaleen yksimieliseen paheksuntaan (Giuffre 2014, 50). Antifanit tulee kuitenkin erottaa niin sanotuista vihaajista (*haters*), sillä kuten Giuffre (2014, 53) on todennut, antifanius voi olla vihaan linkittyvän tuhoisuuden sijaan rakentava osallistumisen muoto. Tässä luvussa tulenkin osoittamaan, että antifanius voi saada ihmiset aktivoitumaan, keskustelemaan, luomaan (anti-)fanitaidetta, kirjoittamaan, analysoimaan, ystäväystymään ja ryhmittymään siinä kuin faniuskin.

Antifanius on ilmiö, joka koskettaa monia kulttuurin osa-alueita, kuten urheilua, viihdemailmaa ja kirjallisuutta. Urheilun maailmassa tietyn jalkapallojoukkueen fanit ovat kilpailevan jalkapallojoukkueen antifaneja (ks. Theodoropoulou 2007), mediapersoona Johanna Tukiainen kutsuu omia antifanejaan ”näädiksi” (Ranta 2013, 342) ja YouTubessa vihaluetaan (*hate reading*) *Fifty Shades of Grey* -kirjoja¹. Jonathan Gray (2005, 856) ennustaa, että Internetin tarjoamien resurssien ansiosta antifaniusilmiöt tulevat jatkaamaan kasvuaan ja lisääntymään entisestään.

Se mikä tekee antifaneista erityisiä, on ennen kaikkea tapa, jolla he suhtautuvat kohteisiinsa. Gray (2003, 70) toteaa, että antifaneilla ei välttämättä ole mitään itse faniutta vastaan; he vain tunte-

vat suurta inhoa tiettyä mediatekstiä tai lajityyppiä kohtaan, koska se on heidän mielestään sisällyksetön, typerä, moraalisesti epäilyttävä tai esteettisesti silkkää roskaa. Toisin sanoen antifaniuden kohteena olevan mediatekstin olemassaolo loukkaa tai vaivaa heitä (Gray 2003, 70). Kuten Sanna Karkulehto ja Juhana Venäläinen kirjoittavat:

Elämystaloudessa seikkailevan kuluttajan ei siis tarvitse mukisematta hyväksyä niitä merkityksiä ja käyttötapoja, joita tuottaja on elämys-tuotteelleen ajatellut, vaan kuluttaja voi mukauttaa niitä omiin tarpeisiinsa ja mieltymyksiinsä sopiviksi tai jopa kääntää aiottuja merkityksiä pääläelleen (Karkulehto & Venäläinen 2016, 29).

Antifanius voidaankin nähdä niin sanottuna mediatekstin vastakarvaan lukemisena, josta kulttuurintutkija Stuart Hall on käyttänyt ilmaisua ”vastustava koodi” (*oppositional code*) (Hall 1993, 101–103, Fiske 1990, 147–148). Fiske täsmentää:

Vastustava uloskoodaaja tunnistaa etusijalle asetuvan luennan mutta hylkää sen valheellisena. Hän sijoittaa sanoman merkitysjärjestelmään, joka on tyystin vastakkainen hallitsevalle. (Fiske 1990, 148.)

Tämä kuvaus sopii erinomaisesti vastavirtaan uiviin antifaneihin, jotka tarkastelevat kohdettaan omaehtoisesti ja kriittisesti. Niinpä antifanit eroavat kohdetta myötäkarvaan lukevista faneista muun muassa odotushorisontin ja tunnelatauksen suhteen (Gray 2005, 855). Gray (2005, 855) toteaa, että antifanit eivät ole mediatekstin kanssa suorassa kontaktissa samassa määrin kuin fanit. Tämä johduu muun muassa siitä, että antifanit kuluttavat paljon muiden antifanien tuottamia ja suodattamia, välittyneitä sisältöjä, mihin Internet antaa erinomaisen mahdollisuuden. Yksi tähän liittyvä, sangen mielenkiintoinen ilmiö on niin sanottujen peilattujen videoiden (*mirror video*) katselu YouTubessa. Näiden alkuperäiskanavalta kopioitujen videoiden tarkoitus on antifaniuden kohteeksi joutuneen YouTube-sisällöntuottajan alkuperäisten videoiden boikotointi. Kun antifani ei katso alkuperäistä videota, vaan sen sijaan peilattua videon, ei sisällöntuottaja saa alkuperäiselle videolle näyttökertoja ja tätä kautta taloudellista hyötyä. Tästä ilmiöstä tekee erityi-

sen mielenkiintoisen se, että mediatekstiä halutaan samanaikaisesti sekä boikotoida että kuluttaa, mikä kuvastaa hyvin antifanien ajoittain melko kompleksistakin mielenmaisemaa.

Esittelen antifaniuden ilmiötä tässä luvussa erityisesti fantasia-kirjailija Christopher Paolinin antifanien² tapausesimerkin kautta. Lisäksi sivuan muun muassa *Twilight*-kirjasarjan ja *Fifty Shades of Grey* -kirjasarjan antifanikulttuureita. Näiden tapausesimerkkien kautta pyrin havainnollistamaan antifaniusilmiötä mahdollisimman monipuolisesti. Erityisesti Christopher Paolinin Anti-Shur'tugal-antifaniuden nostaminen keskiöön on hedelmällistä, koska Paolinin ympärille on muodostunut fantasiapiireissä hyvin selkeä ja järjestäytynyt antifanikulttuuri. Tämän antifanikulttuurin syntyyn on vaikuttanut ennen kaikkea Paolinin profiloituminen plagioinnin varoittavaksi esimerkiksi monien fantasialukijoiden silmissä, sekä Paolinin teosten väitetty huonolaatuisuus.

Antifanius jännitteisenä vastakkaisuuksien ilmiönä

Antifani voidaan määritellä ihmiseksi, joka vihaa jotakin mediatekstiä, persoonaa tai lajityyppiä aktiivisesti ja äänekkäästi. Hänet voidaan nähdä fanin vastakohtana, vaikka toisaalta myös joitakin yhtäläisyyksiä fanin kanssa on löydettävissä. (Gray 2005, 840.)

Jonathan Gray (2003) nosti antifanius-ilmiön esiin ensimmäistä kertaa artikkelissaan ”New audiences, new textualities – Anti-fans and non-fans” (ks. Chin 2013). Toki myös ennen tätä sama ilmiö oli tunnistettu fanitutkimuksen piirissä ja se esiintyi arkikielessäkin. Grayn (2003, 65) mukaan antifanien tapa lähestyä (vihaamista) mediatekstejä on erityinen, minkä vuoksi ilmiö on tutkimisen arvoinen.

Jessica Sheffield ja Elyse Merlo (2010, 209; ks myös Gray 2005, 855) kuitenkin huomauttavat, että vaikka antifanien suhtautuminen poikkeaa faneista, heidän toimintastrategioistaan ja käytöksestään voi löytää samoja piirteitä, käyttäytymismalleja ja toimintatapoja. Toki, kuten ylläkin jo mainitsin, myös Gray (2005, 855) on to-

dennut, että antifaneista ja faneista löytyy joitakin samoja piirteitä, käyttäytymismalleja ja toimintatapoja. Niin ikään tämän luvun tutkimusmateriaalissa nämä fanien ja antifanien yhtymäkohdat ovat havaittavissa. Sekä fanit että antifanit ovat taipuvaisia vilkkaaseen keskusteluun, ryhmien muodostamiseen, omien faniuden tai antifaniuden kohteeseen liittyvien sisältöjen tuottamiseen ja kohteen tarkkaan tuntemiseen. Tieto on valtaa niin fanien kuin antifanienkin keskuudessa.

Christopher Paolinin kohdalla antifanien syytökset voivat joutua muun muassa siitä, että antifanit kokevat Paolinin plagioineen heidän lempikirjailijoitaan ja näin häpäisseen heille tärkeän mediatekstin. Paolinin antifanit eivät omien tutkimusaineistojeni perusteella vihaa fantasiaa sinällään vaan päin vastoin tuntevat genreä laajasti ja lukevat fantasiaa paljon. Heistä Paolinin kirjat vain ovat huonoa fantasiaa. Toisin sanoen heille rakkaan kirjallisuuden lajiin tyypin häpäiseminen on tärkein syy antifaniuteen. He kutsuvat Paolinin kirjoja muun muassa silkaksi roskaksi, ja toteavat, että Paolini ei ole tuonut teoksiinsa mitään omaa, vaan pelkästään lainannut palasia muista fantasiakirjoista ja koonnut ne yhteen. Tässä Paolinin antifanit eroavat esimerkiksi *Twilight*-elokuvasarjan antifaneista, jotka saavat osan käyttövoimaansa myös kirjasarjan yhteyksistä naisten romanttiseen kirjallisuuteen, jota on perinteisesti ollut tapana pilkata ja halveksua (Sheffield & Merlo 2010, 219).

Antifaneille on tyypillistä tuntea ylemmydentunnetta (Sheffield & Merlo 2010, 220). Esimerkiksi *Twilight*-kirjojen antifanit katsovat alaspäin paitsi itse teoksia, myös sarjan faneja. Heidän mielestään *Twilight*-fanit käyttäytyvät väärin ja epäsovivasti. Heidän faniuttaan pidetään epäautenttisena. (Sheffield & Merlo 2010, 220.) *Twilight*-faneja on luonnehdittu muun muassa ”kirkuviksi fanitytöiksi”, ja heidän on kerrottu aiheuttaneen pakkomielleisellä käytöksellään merkittävää häiriötä vuoden 2009 Comic-Con-tapahtumassa (Sheffield & Merlo 2010, 207). Kritiikkiä saa myös kirjasarjan misogynynä pidetty subteksti, jonka vaikutuksia fanit eivät osaa varoa, koska ovat ”vain hölmöjä tyttöjä” (*silly girls*) (Sheffield & Merlo 2010, 220). Myös Christopher Paolinin anti-

faneille on tyypillistä ajatella, että Paolinin teksteistä voivat pitää vain lapset ja henkilöt, jotka eivät tunne fantasiakirjallisuuden genreä laajasti, eivätkä näin ollen tiedä, mitä hyvä fantasiakirjallisuus on.

Ylemmydentunteeseen liittyy myös tarve toimia hyvän kirjallisuuden portinvartijana. *Fifty Shades of Grey* -kirjasarjan antifaneja tutkineet Sarah Harman ja Bethan Jones (2013, 959) ovat esimerkiksi kertoneet *Fifty Shades of Grey*n antifanien positioivan itsensä hyvän kirjallisuuden ja huonon kirjallisuuden toisistaan erottaviksi toimijoiksi, jotka tekevät palveluksen faniyhteisöille (tai lukijoille yleensä) varoittaessaan heitä huonosta (eroottisesta) kirjallisuudesta. Paolinin antifanit saavat osan motivaatiostaan mitä selkeimmin samasta lähteestä. Myös he haluavat varoittaa lukevaa yleisöä kirjallisuudesta, joka on heistä laadutonta.

Laajemmin tarkasteltuna *Twilightin*, *Fifty Shades of Grey*n ja Paolinin antifanien motivaatioista löytyy toki yhtäläisyyksien ohella myös eroja. Kaikille kolmelle antifaniryhmälle on yhteistä huonon proosan nostaminen valokeilaan, mutta vain Paolinin antifanit ovat tuhtuneita myös plagiointista.

Antifanius voi saada käyttövoimansa myös vastakkainasettelusta. Jalkapallofaneja tutkinut Vivi Theodoropoulou (2007, 318) on todennut, että fanius voi synnyttää antifaniutta, jos fani tuntee, että hänen faniutensa kohdetta uhataan. Jokin kohde voi siis joutua antifaniuden kohteeksi, koska se on suorassa kilpailuasemassa fanin oman ihailun kohteen kanssa tai asettuu esimerkiksi faniuden kohteen vastapariksi historiallisessa kontekstissa (Theodoropoulou 2007, 318). Tällaisen antifaniuden syntyminen on yleistä erityisesti urheilun maailmassa, mutta toisaalta myös *Star Wars* -fanien *Star Trek* -antifanius on yleisesti tiedossa (Theodoropoulou 2007, 318).

Myös Paolinin antifaneille vastakkainasettelu on tyypillistä. Useat Paolinin antifaneista näyttävät saavan kimmokkeensa esimerkiksi Tolkien-faniudesta, koska he kokevat, että Paolini on plagioinut Tolkienia, ja näin häpäissyt heidän ihailunsa kohteen. Asiaa ei auta, että Paolini kertoi vuonna 2003 pyrkivänsä lyyriseen kauneuteen, joka sijoittuu Tolkienin parhaiden hetkien ja Seamus

Heaneyn *Beowulf*n käännöksen välimaastoon (Paolini 2003). Tällaisista, sangen kunnianhimoisista luonnehdinnoista eivät kaikki fantasian lukijat pidä (Minoan Ferret 2012).

Fanien ja antifanien välillä siis käydään usein valtataistelua siitä, kuka saa määrittää, mitä hyvä kirjallisuus on. Lisäksi vastapuolen käytöstä ja älyllistä kapasiteettia saatetaan arvostella kovaäänisesti.

Anti-Shur'tugal -sivustojen antifaniyhteisö

Christopher Paolini (s. 1983) on alun perin teinisenä tunnettu amerikkalainen fantasiakirjailija, jonka neliosainen, pseudo-keskiaikainen *Perillinen*-sarja (*Inheritance Cycle*, 2003–2011) sai alkunsa, kun Paolini oli vain 15-vuotias. Paolinin kirjoja on myyty maailmanlaajuisesti yli 30 miljoonaa, ja esimerkiksi *Eragon* on käännetty 49 kielelle (Martin 2012; Minzesheimer 2013). Paolinilla on myös hallussaan maailman nuorimman bestseller-kirjasarjan kirjoittajan titteli, jonka *Guinnessin ennätysten kirja* on vahvistanut (Paolini.net 2017). Tämä suuri menestys on tuonut Paolinille paitsi faneja, myös antifaneja.

Anti-Shur'tugal -sivuston nimi³ on johdettu Paolinin virallisesta Shurtugal.com -sivustosta, ja se käsittää kaksi sivustoa⁴: alkuperäisen Anti-Shur'tugal -verkkosivuston (Anti-Shur'tugal 2006–2015) ja LiveJournal-palvelussa toimivan yhteisön (antishurtugal.livejournal.com. 2016).

Aloitan avaamalla alkuperäisen Anti-Shur'tugal -verkkosivuston syntyhistoriaa. Seuraava selonteko sivuston räväkästä synnystä resonoi hyvin Grayn (2003, 70) havainnon kanssa, jonka mukaan antifanit ovat usein ärsyyntyneitä:

Kauan, kauan sitten kaukaisessa galaksissa nuori nainen sai äidiltään kirjan. Äiti sanoi: Hei tyttäreni, sinun pitäisi tutustua tähän teokseen, olen kuullut, että se on aika hyvä.

Tuo kirja oli *Eragon*.

Nuori nainen uppoutui innolla tarinaan, jonka luuli olevan fantastinen seikkailu täynnä mystisiä esineitä ja monenlaisia sankareita, ja jonka hän uskoi olevan rakenteeltaan sellainen, että hänen kaltaisensa lukija ymmärtäisi lukemansa. Mutta sivu sivulta hänen silmänsä laajenivat laajenemistaan, kunnes hän lopulta heitti kirjan seinään, ja huusi raivoissaan: ”Kuka h*lvetti julkaisee tällaista roskaa?”

(Anti-Shur’tugal 2006–2015. Suomenos omani.)

Anti-Shur’tugal perustettiin, koska lukija suuttui jouduttuaan lukemaan mielestään luokattoman huonoa tekstiä.

Lisäksi Anti-Shur’tugalin tapauksessa kyse oli myös siitä, että oman sivuston perustaminen oli ainoa keino välttää sensuuri, ja päästä ilmaisemaan mielipiteitään:

[M]e aloitimme sivustomme, koska aikaisemmin, ennen tämän sivuston perustamista, meillä ei ollut keinoja ilmaista mielipiteitämme *Perillinen*-sarjasta. Amazon.com poisti rutiininomaisesti kaikki pitkät ja negatiivissävytteiset esseet, ja lisäksi negatiiviset kommenttimme poistettiin useimmilta fanisivustoilta. IMDB.com oli ainoa paikka, jossa saimme sanoa sanottavamme, mutta sielläkin jouduimme toistamaan itseämme uudestaan ja uudestaan, koska fanit eivät lukeneet vanhempia kommenttejamme. (Anti-Shur’tugal 2006–2015. Suomenos omani.)

Anti-Shur’tugalin antifanit kertoivat saavansa motivaatiota sivustonsa ylläpitämiseen myös kirjoittamisen ilosta. Heidän mukaansa esseiden tuottaminen heidän kiinnostuksen kohteestaan eli kirjoittamisesta oli hauskaa. (Anti-Shur’tugal 2006–2015.)

On selvää, että Anti-Shur’tugalin antifanit halusivat myös tuoda tämän sivuston kautta esiin omaa osaamistaan: kykyään kirjoittaa, kykyään analysoida tekstejä, sekä kirjallisuuden tuntemustaan. Eli aivan kuten Harman ja Jones (2013, 959) ovat todenneet, antifanit haluavat, että heidät nähdään hyvän kirjallisuuden portinvartijoina. He haluavat, että heitä arvostetaan ja heidän mielipiteitään kuunnellaan, ja he uskovat tekevänsä palveluksen kirjallisuusmaailmalle. He myös korostavat omaa osaamistaan esimerkiksi viittaamalla epäsuorasti omaan tietotasoonsa. Anti-Shur’tugal-sivustolla esimerkiksi nimimerkki ”Hackslayer” viittasi omaan lukeneisuuteensa epäsuorasti seuraavalla tavalla: ”Tässä teoksessa (*Eragon*)

ei ole mitään sellaista, mihin en olisi jo törmännyt suurin piirtein jokaisessa roska-fantasiakirjassa, joka on valitettavasti tullut luetua.” (Anti-Shur’tugal 2006–2015, suomennos omani). On selvää, että Anti-Shur’tugalin antifanit halusivat, että heidät otetaan vakavasti. He myös argumentoivat mahdollisimman syvällisesti, ja pyrkivät perustelemaan kaiken mitä sanovat.

Nämä antifanit olivat siis kaikkea muuta kuin passiivisia. Tämä vahvistaa Urpo Kovalan ja Tuija Saresman kantaa, jonka mukaan ”mediafanit ovat kuluttajia ja tuottajia, lukijoita ja kirjoittajia, katsojia ja osallistujia” (Kovala & Saresma 2003, 13).

Sivuston ylläpitäjät ilmoittivat ottavansa vastaan myös ulkopuolisten kirjoittamia artikkeleita, ja näitä artikkeleita varten oli annettu jopa omat kirjoitusohjeensa. (Anti-Shur’tugal 2006–2015.) Esittelen seuraavassa pari esimerkkiä Anti-Shur’tugal -sivuston artikkeleista kommentteja tehden.

Anti-Shur’tugal -sivustolta löytyi muun muassa artikkeli, jossa nimimerkki ”Fragon Calfbreaker” eritteli hyvän ja huonon proosan eroja. Esimerkkinä huonosta proosasta käytettiin Paolinin teoksia. Nimimerkki ”Derekeen” puolestaan vertasi Eragon-kirjaa niin sanottuun Mary Sue -fanifiktioon, jonka innoituksena ovat hänen mukaansa toimineet selkeästi *Star Wars* ja *Taru sormusten herrasta*. Mary Sue -fanifiktio käsittelee alun perin *Star Trek* -fanifiktioita, ja se käsitetään yleensä tapaukseksi, jossa kirjailija on sijoittanut idealisoidun version itsestään osaksi populaaria tarinaansa (Chander & Sunder 2007, 597–598). Paolini on siis saattanut kirjoittaa tarinan itsestään; hän on projisoinut itsensä Eragoniin ja poistanut samalla kaikki inhimilliset puutteensa ja vikansa. Myös Paolini on myöntänyt tämän suoraan eräissä fanitapaamisissaan. Fanin kysyessä häneltä, mihin kirjojensa hahmoon hän samastuu erityisesti, Paolini vastasi, että jos häneltä olisi kysytty tätä hänen aloittaessaan kirjasarjaansa, olisi hän nostanut esiin Eragonin. Syy tähän oli se, että kun Paolini aloitti ensimmäisen kirjansa kirjoittamisen, hän teki Eragonista pitkälti oman kuvansa. (Minoan Ferret 2012).

Tätä Mary Sue -ilmiötä ei kuitenkaan tarvitse tuomita suoralta kädeltä. Anupam Chander ja Madhavi Sunder (2007, 597) ovat huomauttaneet, että Mary Sue -fanifiktio kirjoittaminen voi olla voimaannuttavaa. Tästä huolimatta Mary Sue -tekstien tuottamista pyritään fanifiktiopiireissä välttämään (emt. 608), koska julkaistavaksi tarkoitettu teksti on suunnattu yleisölle, ei kirjoittajalle itselleen (Eco 1985, 13).

Nimimerkki ”Arget Hackslayer” taas syytti Paolinia Tolkienin plagioinnista. Hänen mukaansa Paolinilla ei ole omaa tunnistettavaa kirjailijanäntä eikä näin ollen oikeutta väittää teoksia omiksi luomuksikseen. Hänestä Paolini on ottanut ideansa muualta selittämättä tekojaan. (anti-shurtugal 2015). Tässä nousee esiin Theodoropouloun (2007) mainitsema faniuden aiheuttama antifanius. ”Arget Hackslayer” kritisoi Paolinia, koska hän on kohdellut huonosti toista, erittäin arvostettua fantasiakirjailijaa. Viestiin sisältyy tietenkin myös kannanotto siihen, mikä on hyvä tapa luoda tekstiä ja mikä ei. Fantasian lukijat sietävät lajityypille tyypillisiä kliseitä suhteellisen hyvin, ja harva peräänkuuluttaa täydellisen uniikkia otetta. Liian selvistä lainoista kuitenkin hermostutaan.

Yllä esitellyt esimerkit osoittavat osaltaan, että myös antifanius voi toimia kimmokkeena monenlaisille kontribuutioille, kuten vaikkapa analyttisten artikkelien kirjoittamiselle.

Siirryn nyt hetkeksi käsittelemään Anti-Shur’tugalin LiveJournal -faniyhteisöä. Alkuperäisen Anti-Shur’tugalin Livejournal-yhteisön paljonpuhuva kuvaus kuuluu seuraavasti:

Tämä on Anti-Shur’tugal-verkkosivuston LiveJournal-faniyhteisö. Rakastatko Taru sormusten herrasta -kirjoja? Tähtien sotaa? Pernin lohikäärmeritareita? Oletko kyllästynyt Eragonin kaltaisiin plagiaatteihin? Jos näin on, tämä paikka on sinua varten. (antishurtugal.livejournal.com. 2016. Suomennos omani.)

Paolinin antifanit korostavat LiveJournalissa sitä, että he arvostelevat Paolinin tuotantoa, eivät Paolinia ihmisenä. He tarkentavat:

SELVENNYS/ALKUPERÄINEN TARKOITUS: Sen enempää Anti-Shur’tugal kuin tämä yhteisökään ei ole suora hyökkäys Paolinia kohtaan. Molemmat on tarkoitettu hänen kirjoistaan käytävään kes-

kusteluun ja niistä tehtävään analyysiin. Hyökkäys tarkoittaisi Paolinin herjausta, ei hänen töidensä analyysiä. Älkää sekoittako näitä kah-
ta! (antishurtugal.livejournal.com. 2016. Suomennos omani.)

Tässä mielessä Paolinin antifanit eroavat esimerkiksi *Twilight*-kirjasarjan antifaneista, jotka kohdistavat suoraa kritiikkiä myös sarjan luojaan, Stephenie Meyeriin. Antifanit ovat muun muassa kehittäneet Meyerille oman fraasinsa: *to pull a Meyer* (suom. ”tehdä meyerit”), joka tarkoittaa antifanien mukaan raivokohtauksen saamista aivan mistä tahansa. Lisäksi termi saattaa viitata huonoihin kirjoittajantaitoihin, fanien huonoon kohteluun tai siihen, että on ylipäättään kauhea ihminen. (Sheffield & Merlo 2010, 211.) Tämän kaltaisesta henkilökohtaisuuksiin menevästä arvostelusta Paolinin antifanit Livejournalissa esittämänsä selvennyksen mukaan pidättyvät (antishurtugal.livejournal.com. 2016). Antifaniryhmissä on siis runsaasti sisäisiä eroja, aivan kuin faniryhmissäkin. Mainitakoon kuitenkin, kuten jo aiemmin esimerkkien kautta todettiin, että kaikki sivuston keskusteluihin osallistuvat Paolinin antifanit eivät karta Paolinin arvostelua ihmisenä, vaikka se sivuston virallinen kanta onkin (ks. Livejournal 2009–2010; Livejournal 2012, Livejournal 2006).

LiveJournalin Anti-Shur’tugal-antifaniyhteisö on sangen suosittu. Tarkastelupäivään mennessä (8.1.2016) sivustolle oli kirjoitettu 3228 viestiä ja 74 412 vastausta (antishurtugal.livejournal.com 2016). Sivustolla keskustellaan Paolinin teoksista hyvin yksityiskohtaisesti. On selvää, että osallistujat ovat lukeneet inhoamansa teokset tarkkaan. Tämä voi tuntua äkkiseltään yllättävältä mutta on itse asiassa hyvin tyypillistä antifaneille. Esimerkiksi Harmanin ja Jonesin (2013, 962) mukaan antifanit nauttivat vihaamiensa tekstien lähiluvusta, koska näin he pääsevät näyttämään omaa kirjallista osaamistaan.

LiveJournalissa keskustellaan lisäksi muun muassa Paolinin faneista ja heidän kanssaan käydyistä väittelyistä. Paolinin fanit ja antifanit ovat siis vuorovaikutuksessa keskenään, aivan kuten esimerkiksi *Twilightin* antifanit ja fanitkin ovat. Tosin *Twilight*-piireistä löytyy Sheffieldin ja Merlon (2010, 220) mukaan myös kolmas

ryhmä, joka samaistuu sekä faneihin että antifaneihin, ja tasapainottelee näiden kahden ryhmän välillä. Heidän mielipiteensä voi vaihtua esimerkiksi sen mukaan, keskustelevatko he *Twilightin* fanifoorumilla vai antifanifoorumilla (Sheffield & Merlo 2010, 220).

Kuisma Korhonen (2011, 7) on kirjoittanut: ”Lukijoiden yhteisömme ovat, valitettavasti, tai onneksi, vain väliaikaisia”. Tämä toteamus koskee myös Paolinin kirjoja kriittisten lasien läpi lukevia antifaneja, joita tässä luvussa on käsitelty. Alkuperäinen Anti-Shur’tugal-sivusto (<http://anti-shurtugal.com>) nimittäin katosi Internetistä vuosia sitten⁵. Impishidea-sivustolla (2011) käydyin keskustelun mukaan Anti-Shur’tugal katosi verkosta, koska ryhmän sisällä syntyi erimielisyyksiä, eikä lopulta kukaan enää ollut valmis huolehtimaan sivuston ylläpidosta. Impishidean (2011) keskustelussa myös väitettiin, että Anti-Shur’tugalin peruslähtökohhta, eli jonkin asian vihaaminen, olisi koitunut sen tuhoksi. Impishidean (2011) keskustelussa todettiin, että mikään asia ei voi pysyä ikuisesti elinvoimaisena, jos sen käyttövoimana ovat vain viha ja suuttumus. Antifaniuden lanseerannut Gray (2005) on kuitenkin eri mieltä. Hänen mukaansa antifanius voi aktivoida ihmisiä aivan yhtä paljon kuin faniuskin. Gray toteaa:

[S]e, että ihminen ei pidä jostain asiasta tai jopa vihaa sitä, voi vaikuttaa aivan yhtä voimakkaasti kuin vahva positiivinenkin affektio tai suhde tekstiin, ja molemmat suhtautumistavat voivat tuottaa yhtä paljon toimintaa, samastumista, merkitysten muodostamista ja muita erilaisia vaikutuksia, sekä toimia yhtä voimakkaana kulttuurin- tai alakulttuurin muodostajana ja ylläpitäjänä (Gray 2005, 841. Suomennos omani).

Tämä Grayn toteamus tuntuu varsin perustellulta, kun katsotaan esimerkiksi sitä intoa, jolla Johanna Tukiaista seuraavat ”näädät” jaksavat kirjoitella *Hymyn* ja *Suomi24:n* keskustelupalstoille vuodesta toiseen. Lieneekin niin, että yhteisön kannalta ei ole väliä, onko energia negatiivista vai positiivista – pääasia on, että sitä riittää. Toisaalta Gray (2005, 854) on todennut, että myös antifaniryhmissä tunnelma voi olla lämmin ja yhteishenki hyvä.

Verkosta jo kadonnut alkuperäinen Anti-Shur'tugal-sivusto oli selkeä esimerkki antifaniyhteisöstä. Sivusto koostui ennen kaikkea kriittisistä artikkeleista, joita ylläpitäjät ja muut aiheesta kiinnostuneet kirjoittivat. Niissä Paolinia kritisoiitiin muun muassa plagioinnista, huonolaatuisesta tekstistä ja omaäänisyyden puuttumisesta. (anti-shurtugal.com 2015.) Henry Jenkins on todennut, että faniudelle on tunnusomaista intensiivinen keskustelu (Jenkins 1992, 53), merkitysten muodostaminen ryhmässä, julkisesti (emt. 75) ja pientenkin yksityiskohtien tarkka hallinta (emt. 69–71). Kuten olen edellä todennut, faniudesta ja antifaniudesta löytyy useita samoja piirteitä, ja nämä yllä mainitut faniuden attribuutit ovat selvästi löydettävissä myös Anti-Shur'tugal -sivustolta. Antifaniyhteisön muodostumisen myötä tyytymättömyys ja ärtyneisyys voivat muuttua iloksi ja mielihyväksi (Gray 2005, 854). Kaikki ulkopuoliset eivät kuitenkaan aina hyväksy tai ymmärrä antifanien toimintaa, kuten seuraavasta alaluvusta käy ilmi.

Negatiiviset (anti-)fanistereotypiat

Lopuksi käsittelen Paolinin antifanien saamaa negatiivista palautetta ja sitä, miten he ovat siihen yhteisönä reagoineet ja miksi. Alkuperäisellä Anti-Shur'tugal sivustolla (Anti-Shur'tugal 2006—2015) muun muassa Paolinin faneilta tullutta negatiivista palautetta käsiteltiin hyvin avoimesti:

Tämän sivuston luonteen vuoksi meitä on kutsuttu kaikilla mahdollisilla haukkumanimillä mitä maa päällään kantaa: elitistit, räyhäävät hullut, ääliöt, kirjallisuussnobit, idiootit, lesbot, luuserit; sairaat friikit joilla on liikaa aikaa; keski-ikäiset naiset, joiden pitäisi aloittaa kuntaharrastus [--]. (Anti-Shur'tugal 2006–2015. Suomennos omani.)

Tällainen palaute ei kuitenkaan ole säikäyttänyt heitä. He suhtautuivat tilanteeseen humoristisesti ja jopa leikittelivät murhanhimoisen fanin stereotyyppillä:

Kukaan heistä tai meistä ei aio ampua Paolinia. Hyvä Jumala sentään.
-- Kun hän ei hukkaa elämänsä [Anti-Shur'tugal-sivustolla, toim.

huom.], hän kouluttaa koiriaan puremaan ihmisiä – Syvällä hänen vaarattoman ulkokuorensa sisällä vaanii hirviö [--]. (Anti-Shur'tugal 2006–2015. Suomennos omani.)

FAQ-välilehdellä Anti-Shur'tugalin antifanit käyttivät puolustautuessaan itseironiaa ja nokkeluutta. Tässä muutama esimerkki, joissa he vastasivat heille usein tehtyihin kysymyksiin:

Anteeksi, mutta onko teillä joku mielisairaus tai jotain?

Meillä saattaa ollakin. Vielä ei voida tietää varmasti. Joskus me uskomme, että meillä on vain sairas huumorintaju, mutta kuka tietää? Arget [yksi sivuston kirjoittajista] sanoo, että me olemme vain erityisiä ("speshul").

Oletteko edelleen neitsyitä?

On imartelevaa, että joku uskoo tämän sivuston olevan olemassa seksin metsästystä varten. Joka tapauksessa, tietojeni mukaan, yksisarviset pitävät neitsyistä enemmän. Mitä itse kysymykseen tulee, jotkut meistä ovat neitsyitä, toiset eivät. Sillä ei kuitenkaan pitäisi olla mitään väliä. Meidän mielestämme tärkeämpää on, että yksikään meistä ei masturboi haltiapornoa katsellen.

Miksi kenenkään pitäisi hukata aikaansa tällä sivustolla?

-- Kuka pystyy lopultakaan määrittelemään, milloin aika menee tai ei mene hukkaan? Sinäkin olisit voinut käyttää tuon kysymyksen kysymiseen käyttämäsi ajan nääntyvien lapsien ruokkimiseen tai huonokuntoisten mummojen hoitamiseen.

(Anti-Shur'tugal 2006–2015. Suomennos omani.)

Tällaiset vastaukset voidaan luokitella legitimoitidiskurssiksi, joka tarkoittaa oman faniuden puolustelua, niin sanottua defensiivistä puhetta (Miller & Glassner 1997, 106). Paitsi faniudesta, myös antifaniudesta tunnetaan ilmeisesti edelleen tietynlaista häpeää, ja se pyritään kukistamaan itseironialla ja huumorilla. Kovala ja Saresma (2003, 20) ovat kommentoineet tätä tunnevyhteä seuraavasti: "Fanius voi tuottaa myös ristiriitoja: halu, mielihyvä ja samastuminen saattavat liittyä häpeän tunteisiin". Anti-Shur'tugalin antifanit astuvat näitä komplekseja käsitellessään hetkittäin jopa liioittelevan camp-hengen maaperälle (ks. Kovala & Saresma 2003, 20–21).

Myös Kaarina Nikunen (2009, 87) on todennut, että fanit tekevät joskus tekstuaalisen kaappauksen esimerkiksi ottamalla faniut-patologisoivan sanaston omaan käyttöönsä. Fanit esimerkiksi leikittelevät hulluudella, kuten faniyhteisönimet ”Simpsons Crazy” & ”Harry Potter FreakZ” osoittavat. (Nikunen 2009, 87.)

Anti-Shur’tugalin antifanit tiedostivat poikkeavansa valtavirrasta. Niinpä heillä oli selkeä tarve vahvistaa omaa identiteettiään ja puolustautua ulkomaailmaa vastaan korostamalla älykkyyttään ja huumorintajuaan. Ulkoapäin tuleva kritiikki todennäköisesti tiivistä Anti-Shur’tugalin kirjoittajien rivejä entisestään. Ikuisesti innotus ja harmonia ei toki kestänyt, kuten sittemmin kävi ilmi. Sivuston antifanit jakautuivat jossain vaiheessa kahteen eri leiriin, ja tämä oli lopun alkua (Impishidea 2011).

Lopuksi

Fanius ja antifanius ovat saman kolikon kaksi eri puolta, ja ne jakavat useita samoja piirteitä, kuten yhteisöllisyys, vilkas keskustelu, aktiivinen osallistuminen erilaisiin toimintoihin, sekä vankka tietämys faniuden tai antifaniuden kohteesta. Eroja taas löytyy siitä, paljonko mediatekstin kanssa ollaan suorassa kontaktissa, millainen odotushorisontti on, ja millaisia tunteita kohde herättää. Liikellepanevana voimana antifanius voi olla aivan yhtä vahva kuin faniuskin, ja se voi nostattaa aivan yhtä voimakkaita mielihyvän tunteita, niin paradoksaaliselta kuin se ehkä tuntuukin.

Hyvänä esimerkkinä järjestäytyneestä antifaniryhmästä voidaan pitää fantasiakirjailija Christopher Paoliniin liittyvää Anti-Shur’tugal-ilmioitä, johon kuuluu (ainakin) kaksi verkkosivustoa: Anti-Shur’tugal -sivusto ja sen Anti-Shur’tugal LiveJournal -faniyhteisösivusto. Näillä sivuilla Paolinin antifanit luovat sosiaalisia suhteita, keskustelevat kirjallisuudesta ja purkavat tuntojaan. Heille on tärkeää tulla otetuksi vakavasti, eivätkä he pidä siitä, että heitä on yritetty vaientaa muualla Internetissä. Kuten Anti-Shur’tugal ilmiö osoittaa, on antifaneilla vahva tarve paitsi saada äänensä kuu-

luviin, myös tulla otetuksi vakavasti. Usein kohteen fanien ja antifanien välillä käydään myös kamppailua siitä, kumpi ryhmä hallitsee diskurssia. Spesifisti kirjallisuudesta puhuttaessa taistelua käydään siitä, kuka saa määrittää, mitä laadukas kirjallisuus on. Vastapuolta voidaan lisäksi arvostella hyvin avoimesti. Tämä on totta myös Paolinin fanien ja antifanien kohdalla.

Kaiken kaikkiaan antifanius on laaja, moniin eri kulttuurin osa-alueisiin levittäytyvä ilmiö, joka jatkaa kasvuaan, kiitos Internetin tarjoamien edellytyksien.

Antifaniuden ilmiöt kertovat ennen kaikkea siitä, että ihmisillä on tarve ilmaista paitsi positiiviset, myös negatiiviset näkemyksensä heitä koskettavista ilmiöistä ja mediateksteistä, ja he hakeutuvat mielellään muiden samoin ajattelevien seuraan. Myös vastakarvaan lukeminen voi tuottaa synergiaa.

VIITTEET

¹ Vihalukeminen (*hate reading*) on YouTube-ilmiö, jossa vihatuimpia kappaleita kirjasta luetaan ääneen parodisessa hengessä (Harman & Jones 2013, 957).

² Christopher Paolini antifanit eivät aina tunne antipatioita pelkästään hänen teoksiaan, vaan myös itse kirjailijaa kohtaan. Häntä pidetään liian ylimielisenä ja itsevarmana suhteessa hänen todellisiin kirjoittajantaitoihinsa (Livejournal 2009–2010, Livejournal 2012). Lisäksi antifanit kokevat, että Paolini ei ymmärrä, millaisiin kirjallisiin rikoksiin hän on syyllistynyt (Livejournal 2006).

³ Nimi ”Anti-Shur’tugal” tarkoittaa vapaasti suomennettuna anti-lohikäärmeratsastajaa, sillä sana ”Shur’tugal” tarkoittaa Paolinin keksimällä muinaisella kielellä lohikäärmeratsastajaa. Lohikäärmeratsastajat ovat keskeisessä roolissa Paolinin *Perillinen*-kirjasarjassa.

⁴ Tämä teksti perustuu vuoden 2016 tilanteeseen. Sitten on perustettu ainakin yksi uusi Anti-Shur’tugal -sivusto: Anti-Shurtugal_reborn (AntiShurtugal_Reborn 2018). Tällainen jatkuvassa muutoksen tilassa oleminen on Internet-yhteisöille tunnusomaista, ja tutkija voi dokumentoida niistä ainoastaan tiettyyn hetkeen kiinnittyvän pysäytyskuvan tiedostaan, että tilanne saattaa muuttua koska tahansa.

⁵ Alkuperäisen Anti-Shur’tugal-sivuston tutkimusmateriaalit on kerätty ja tallennettu Wayback Machine -sivuston kautta.

LÄHTEET

- Alagaesia.com (2017) Christopher Paolini. The Inheritance Cycle. <http://www.alagaesia.com/> (Luettu 15. 3. 2017).
- antishurtugal.livejournal.com. (2016). Anti-Shur'tugal. Where we cry many single tears. antishurtugal.livejournal.com/profile (Luettu 9.1.2016).
- Anti-Shur'tugal (2006—2015) Anti-Shur'tugal. <http://anti-shurtugal.com> (Luettu 5.3. 2015).
- AntiShurtugal_Reborn (2018) Welcome aboard! <https://antishurtugalreborn.dreamwidth.org/471.html> (Luettu 30.7.2020)
- Chander, Anupam & Madhavi Sunder (2007) Everyone's a superhero: a cultural theory of "Mary Sue" fan fiction as fair use. *California Law Review*, Apr. 2007, Vol. 95 Issue 2, 597–626.
- Chin, Bertha (2013) Locating Anti-Fandom in Extratextual Mash-Ups. *M/C Journal – A Journal of Media and Culture*, Vol. 16(4). <http://journal.media-culture.org.au/index.php/mcjournal/article/viewArticle/684>. (Luettu: 17. 1. 2016).
- Eco, Umberto (1985) Reflections on "The Name of The Rose". *Encounter*, April 1985, 7–18.
- Erasure (1991). Sanoitukset kappaleeseen "Love to Hate You". *Genius*, 2020, <https://genius.com/Erasure-love-to-hate-you-lyrics> (Luettu 6. 2. 2020).
- Fiske, John (1992) *Merkkien kieli*. 2. painos. Suom. Veikko Penttilä, Risto Suikkanen & Timo Uusitupa. Tampere: Vastapaino.
- Giuffre, Liz (2014) Music for (something other than) pleasure: anti-Fans and the other side of popular music appeal. Teoksessa Linda Duits, Koos Zwaan & Stijn Reijnders (toim.) *Ashgate research companion to fan cultures*. London & New York: Routledge, 49–62.
- Gray, Jonathan (2003) New audiences, new textualities. Anti-fans and non-fans. *International Journal of Cultural studies*, Vol. 6(1), 64–81.

- Gray, Jonathan (2005). Anti-fandom and the moral text: television without pity and textual dislike. *American Behavioral Scientist*, Vol 48, 840–858.
- Hall, Stuart (1993). Encoding, decoding. Teoksessa: Simon During (toim.) *The Cultural studies reader*: London & New York: Routledge, 90–103.
- Harman, Sarah & Bethan Jones (2013) Fifty shades of ghey: snark fandom and the figure of the anti-fan. *Sexualities*, Vol. 16:8, 951–968.
- Impishidea (2011) What happened to Anti-Shur'tugal? <http://impishidea.com/forum/comments.php?DiscussionID=1313> (Luettu: 15. 3. 2017).
- Jenkins, Henry (1992) *Textual poachers. Television fans and participatory culture*. New York: Routledge.
- Karkulehto, Sanna & Juhana Venäläinen (2016) Kulttuurin arvo elämystalouden aikana. Teoksessa Sanna Karkulehto, Tuuli Lähdesmäki & Juhana Venäläinen (toim.) *Elämykset kulttuurina ja kulttuuri elämyksinä*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 15–34.
- Kovala, Urpo & Tuija Saresma (2003) Kultit. Fanaattista palvontaa, yhteisöllistä toimintaa vai ironista leikkiä? Teoksessa Urpo Kovala & Tuija Saresma (toim.) *Kulttikirja. Tutkimuksia nykyajan kultti-ilmiöistä*. Helsinki: SKS, 9–21.
- Korhonen, Kuisma (2011). *Lukijoiden yhteisö. Ystävydestä, kansanmurhasta, itkevistä kivistä*. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- LiveJournal (2006) Antishurtugal: Steal. <http://antishurtugal.livejournal.com/52516.html>. (Luettu: 22. 5. 2017).
- LiveJournal (2009-2010) Antishurtugal: striving to emulate Tolkien (comparison). <http://antishurtugal.livejournal.com/361121.html>. (Luettu: 22. 5. 2017).
- LiveJournal (2012) Antishurtugal: good vs evil, Tolkien vs Paolini. <http://antishurtugal.livejournal.com/768798.html>. (Luettu: 22. 5. 2017).
- Martin, Philip (2012) Christopher Paolini's amazing success: for the best-selling author of the Inheritance cycle, it all came together thanks to discipline and learning how to structure and pre-plot a story. *Writer* 125:5, 24–26.

- Miller, Jody & Glassner, Barry (1997) The "inside" and the "outside" finding realities in interviews. Teoksessa: David Silverman (toim.) *Qualitative research. Theory, method and practice*. London: Sage, 99–112.
- Minoan Ferret (2012) An hour with Paolini. *Impishidea*, 11.7.2012. <http://impishidea.com/criticism/an-hour-with-paolini> (Luettu 3. 1. 2017).
- Minzesheimer, Bob (2013) By the numbers: "Eragon" 10 years later. *USA Today*, 16.10.2013. <https://www.usatoday.com/story/life/books/2013/10/16/eragon-christopher-paolini/2967517/> (Luettu 24. 7. 2017).
- Nikunen, Kaarina (2009) Fanisuhde: Yhteisöjä ja yhteisiä puheenaiheita. Teoksessa: Sirkku Kotilainen (toim.) *Suhteissa mediaan*. Jyväskylä: Nykykulttuurin tutkimuskeskus, 75–94.
- Paolini.net (2017) Christopher Paolini. <https://www.paolini.net/biographies/christopher-paolini-2/> (Luettu: 24. 7. 2017).
- Christopher Paolini (2003) Eragon. Christopher Paolini's essay on writing. Random House. <http://www.randomhouse.com/teens/eragon/essay.htm> (Luettu: 4. 1. 2017).
- Ranta, Helen (2013) *Koko Kansan Johanna. Paljastuksia kulissien takaa*. Juva: Suomen Metrotuotanto Oy.
- Sheffield, Jessica & Elyse Merlo (2010) Biting back: Twilight anti-fandom and the rhetoric of superiority. Teoksessa Melissa A. Click, Jennifer Stevens Aubrey & Elizabeth Behm-Morawitz (toim.) *Bitten by twilight. Youth culture, media & the vampire franchise*. New York: Peter Lang Publishers, 207–224.
- Theodoropoulou, Vivi (2007) The anti-Fan within the fan. Awe and envy in sport fandom. Teoksessa Jonathan Gray, Cornel Sandvoss & C. Lee Harrington (toim.) *Fandom – identities and communities in a mediated world*. New York: New York University Press, 316–327.